

**MARQASI'DEN NAMBURBİ RİTÜELİNE AİT BİR TABLET:
NİSAN AYINDA GÖRÜLEN YILANIN UĞURSUZLUĞU**

Salih ÇEÇEN*

L. Gürkan GÖKÇEK**

Faruk AKYÜZ***

Makale Bilgisi

Başvuru: 20.10.2020

Kabul: 09.11.2020

Article Info

Received: 20.10.2020

Accepted: 09.11.2020

Özet

90 yıllık bir zaman aralığını kapsayan (MÖ 703-613) Maraş Tabletleri arasında ebatları ve içeriği açısından farklı bir yere sahip olan belge (AMM 119.1.09+36.28.07) Nisan ayında görülen yılanın sebep olduğu uğursuzluğa karşı yapılan namburbi ritüelini içermektedir. İlk defa burada yayımlanan belge Yeni Asur Dönemi'nin son yüzyılına ait olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Namburbi ritüeli, uğursuz yılan, Yeni Asur Dönemi, Marqasi

A Namburbi Tablet from Marqasi: Evil Snake Seen in Nisannu

Abstract

With respect to its size and content, the tablet AMM 119.1.09+36.28.07 has a special place among the Maraş Tablets, which cover a time span of 90 years (703-613 BC). The tablet contains a namburbi ritual against the evil portended by a snake. The

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Sumeroloji Anabilim Dalı, cecen@ankara.edu.tr; ORCID: 0000-0003-2291-6426

** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, gurkan@nevsehir.edu.tr; ORCID: 0000-0002-1974-7476

*** Dr. Öğretim Üyesi, Samsun Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Tarih Bölümü, faruk.akyuz@samsun.edu.tr; ORCID: 0000-0003-1132-8653

tablet published here for the first time was written in the final century of the Neo-Assyrian period.

Keywords: *Namburbi ritual, evil snake, Neo-Assyrian period, Marqasi*

1. Giriş

Kahramanmaraş'tan ele geçen Yeni Asur Devrine ait 119.1.09 numaralı tablet L. Gürkan Gökçek tarafından Anadolu Medeniyetleri Müzesine hediye edilmiştir. Tablet içerik bakımından diğerlerinden farklı olması sebebiyle, Maraş tabletleriyle ilgili kitaba¹ dâhil edilmemiştir. Kitabın Türk Tarih Kurumuna teslim edilmesinden sonra 13.01.2020 tarihinde müzedeki fotoğraflama çalışmalarıyla birlikte ilgili tabletin yayım hazırlıklarına başlanmıştır. Tablet farklı içeriği ve diğer tabletlerden ayrı şekilde ve zamanda müzeye kazandırılması, bu tabletin Kahramanmaraş dışından olma ihtimalini akla getirmişse de diğer 36 tablet arasındaki 36.28.07 numaralı parçanın 119.1.09 ile join olması bu ihtimali ortadan kaldırmıştır.²

Çalışmanın konusunu oluşturan belge Anadolu'dan ele geçen *Namburbi* ritüeline ait 9. tablettir.³ *Namburbi* ritüelleri çok çeşitli konularla ilgili kötü kehanetlere karşı yapılmış ve birçok farklı uygulamaları içeren apotropaic (kötülük kovucu) ritüellerdir. *Namburbi* ritüelleriyle ilgili metin yayınları ve bunlarla ilgili kapsamlı çalışmalar ritüellerin bütün bileşenleri hakkında detaylı ve açıklayıcı bilgiler vermektedir.⁴ Bu çalışmada *namburbi*

¹ Cahit Günbattı – Salih Çeçen – L. Gürkan Gökçek – Faruk Akyüz, *Kahramanmaraş'ta Bulunmuş Yeni Asurca Tabletler*, (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2020). Yazarlar tablet çizimindeki önemli katkıları ve yardımları için Araştırma Görevlisi Tolga Pelvanoğlu'na teşekkürlerini sunar.

² Faruk Akyüz, "Anadolu'dan, 2018-2020 Arası Yayınlanan ve Yayım Aşamasında Olan Yeni Asurca Tabletler", *Türk Eskiçağ Enstitüsü Haberler*, 45, (2019–2020): 32.

³ Diğer tabletler ve yayım yerleri şöyledir; Oliver Robert Gurney ve Jacop Finkelstein, *The Sultantepe Tablets I*, (London British Institute of Archaeology at Ankara, 1957) Texts 63, 64, 72; Oliver Robert Gurney ve Peter Hulin, *The Sultantepe Tablets II*, (London: British Institute of Archaeology at Ankara, 1964) Texts, 235–236 (dublikat belgeler), 242 ve 251; Albrecht Goetze, "Cuneiform Inscriptions from Tarsus," *Journal of the American Oriental Society* 59, (1939): 12.

⁴ *Namburbi* ritüelleriyle ilgili ilk kapsamlı metin çalışmaları Erich Ebeling tarafından *Revue d'Assyriologie et d'Archéologie Orientale* 48, 49 ve 50'de yayımlanmıştır. Bu konu ve yayım detayları hakkında bkz.: Richard Caplice, "Namburbi Texts in the British Museum. I." *Orientalia. NS.* 34, (1965); 106–107. Bütün *namburbi* metinleri ve konuyla ilgili en kapsamlı çalışma için bkz.: M. Stefan Maul, *Zukunftsbewältigung. Eine Untersuchung altorientalischen Denkens anhand der babylonisch-assyrischen Löserituaale (Namburbi)*

ritüelleriyle ilgili genel bilgiler verilecek ve yayımlanmamış bir *namburbi* ritüel tableti (119.1.09+36.28.07) transliterasyon, tercüme, açıklama şeklinde neşredilecek ve tabletin kopyası sunulacaktır.

2. Namburbi Metinleri ve İçerikleri

MÖ 8-6. yüzyıl geleneğine ait olan *namburbi* ritüellerinin iyi korunmuş örneklerinin çoğu Ninive ve Asur'dan ele geçirilmiştir. Esasen bu tür metinlerin dilleri ve nadiren de olsa Babil ve Batı'dan ele geçirilen belgelerin mevcudiyeti *namburbi* ritüeli geleneğinin kökeninin Babil civarlarına ait olduğunu, Yeni Asur ve Yeni Babil uygarlıklarının etkilediği bölgede kullanıldığını düşündürmektedir.⁵ *Namburbi* ritüeline ait 140'tan fazla tablet bulunmaktadır. Belgeler içerisinde en eski tarihli tablet MÖ 720 yılına aittir.⁶ NAM.BÜR.BI kelime anlamıyla “*onun serbest bırakılması*”⁷ olarak değerlendirilmiş ve arınma ritüeli olarak da adlandırılmıştır.⁸ Fakat *namburbi* metinleri isimlerinden de anlaşılacağı gibi apotropaic olarak kabul edilmektedir.

Namburbi ritüelleri, sıkıntılı bir durum doğuracağına inanılan herhangi bir kötü kehanete karşı gerçekleştirilebilmekteydi. Mezopotamya toplumlarında kötü bir olay gerçekleşmeden önce tanrıların bu durumu bir kehanetle bildirdiklerine inanılmaktaydı.⁹ Kehanetle belirtilen bir tehlikeyi ortadan kaldıran *namburbi* dışında, gelecekteki herhangi bir tehlikeyi önlemek ve hatta bu tehlikeyi belirtmeden kurtulmak veya terk etmek için kullanılabilen *namburbi* tabletleri (*Universalnamburbi*) de bulunmaktadır.¹⁰

(BaF 18) (Mainz am Rhein: Philipp von Zabern 1994). Ayrıca oldukça parça haldeki, *namburbi* ritüeline ait diğer tabletler KAL 4 no 1–21 arasında neşredilmiştir.

⁵ Richard Caplice, *The Akkadian Namburbi Texts: An Introduction*, (SANE 1/1) (Los Angeles: Undena Publications, 1974), 7. Maul, *Zukunftsbewältigung*, 159; Alan Lenzi, “Namburbis” Alan Lenzi (ed.) *Reading Akkadian Prayers and Hymns: An Introduction* (Atlanta: Society of Biblical Literature, 2011), 40.

⁶ Jørgen Læssøe, “A Prayer to Ea, Shamash, and Marduk, from Hama”, *Iraq* 18, (1956): 60.

⁷ Kelimenin detaylı etimolojik tartışması için bkz.: Richard Caplice, *The Akkadian Text Genre Namburbi*, Doktora Tezi, University of Chicago, 1963, 22–27.

⁸ İlgili literatür ve ayrıntılı bilgi için bkz.: Yeşim Dilek, *Eski Mezopotamya Dini Ritüeller ve Kullanılan Objeler*, (İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2019), dn. 321.

⁹ Bu sebeple Mezopotamya'da *šumma alu*, *šumma izbu*, *Enūma Anu Enlil* gibi birçok kehanet serisi vardır. Kehanet metinlerinde belirtilen işaretler ile *namburbi* ritüellerinde kaydedilen uğursuzluklar arasında birçok benzerliğe rastlamak mümkündür. Bu benzerlikler hakkında bkz.: Richard Caplice, “The Akkadian Text Genre”, 10–16. *Šumma izbu* kehanet serisi ile *namburbi* metinleri arasındaki ilişki için ayrıca bkz.: Maul, *Zukunftsbewältigung*, 336–343; Niek Veldhuis, “On Interpreting Mesopotamian Namburbi Rituals”, *Archiv für Orientforschung* Bd. 42/43 (1995): 151–154.

¹⁰ Maul, *Zukunftsbewältigung*, 467–502.

Asur toplumunda birçok örneğini görülen *namburbi* ritüellerinden Asur kraliyet mektupları ve idari metinlerinde de sıkça bahsedilmektedir.¹¹ Kâhinler, Asur krallarına bu ritüeli uygulamalarını tavsiye etmekte veya kendileri de uygulamaktaydılar.¹² *Namburbi* metinlerinin çoğunun yazarı bilinmemesine rağmen, kime ait olduklarını ve kim tarafından kopyalandıklarını kaydeden belgeler de mevcuttur.¹³ *Namburbi* ritüel metinlerinde çoğunlukla NAM.BÜR.BI *lumun* (HUL) x (x'in uğursuzluğu için) şeklinde verilen ifadeler ritüellerin hangi uğursuzluğa karşı gerçekleştirildiklerini belirtir (st. 1). Yılan, kuş, kertenkele, köpek, akrep gibi hayvanlar ile kusurlu doğumlar ve mantarın ortaya çıkması¹⁴ en çok karşılaşılan ve *namburbi* ritüeli uygulanan uğursuzluklardır.¹⁵ Kralın savaş arabasının seferlerde kaza geçirmesiyle ortaya çıkan kötü kehaneti önlemek için¹⁶, bir deprem ülkenin yakın zamanda düşman tarafından işgal edileceğini haber vermesi¹⁷, gündüz gerçekleşen bir deprem ülkenin dağılmasına işaret etmesi¹⁸, ya da astrolojik gözlemler sonucu gibi¹⁹ farklı durumlarda da *namburbi* ritüeli uygulanabilmekteydi. Bunun yanında büyüye karşı da *namburbi* ritüeli uygulandığını gösteren örnekler mevcuttur.²⁰

¹¹ SAA 7 52: 7; SAA 8 71, 206; SAA 10 25, 104, 381.

¹² SAA 10 10, 56, 67, 90, 148, 206, 240, 277, 296, 347, 351, 352, 362; SAA 13 71.

¹³ Richard Caplice, "Participants in the Namburbi Rituals", *The Catholic Biblical Quarterly*, Vol 29 (1967): 347–348.

¹⁴ Richard Caplice, "An Apotropaion Fungus", *Journal of Near Eastern Studies* 33/3, (1974): 345–349; SAA 13 71.

¹⁵ Y. Dilek (dn. 326) çalışmasında "evil" kelimesinin karşılığı olarak uğursuz terimini seçer. Terminolojide birlik sağlanması açısından biz de bu kelimeyi kullanmayı tercih ettik.

¹⁶ Daniel Schwemer, "Witchcraft and War: The Ritual Fragment Ki 1904–10–9, 18 (BM 98989)", *Iraq LXIX*, (2007): 29; Maul, *Zukunftsbewältigung*, 387–399.

¹⁷ Schwemer, *Witchcraft and War*., 29; Maul, *Zukunftsbewältigung*, 76–77; Mayer, Werner. R. "Ein neues Königsritual gegen feindliche Bedrohung", *Orientalia. NS* 57, (1988): 150–154; U. Susanne Koch *namburbi* ritüellerini önleyici ve kötülüğü kovucu olarak ikiye ayırır. Önleyici ritüel örnekleri ve detayları için bkz.: U. Susanne, Koch, "Three Strikes and You're Out! A View on Cognitive Theory and the First-Millennium Extispicy Ritual" A. Annus (ed.) *Divination and Interpretation of Signs in the Ancient World*, (Chicago: Oriental Institute of the University of Chicago, 2010): 46.

¹⁸ SAA 10 10.

¹⁹ SAA 8 71, 82: 7–10, 206: r.1–2. 10 25, 104, 148, 206, 240, 347: r.11–19.

²⁰ *Namburbi* ve büyücülükle ilgili ayrıntılı bilgi ve bazı görüşler için bkz.: Tzvi Abusch, "The Witch's Messages Witchcraft, Omens, and Voodoo-Death in Ancient Mesopotamia", R. J. van der Spek (ed.) *Studies in Ancient Near Eastern World View and Society, Presented to Marten Stol on the Occasion of His 65th Birthday, 10 November 2005, and His Retirement from the Vrije Universiteit Amsterdam*, (Bethesda, Maryland: CDI Press, 2008): 61–63. Tzvi Abusch ve Daniel Schwemer, *Corpus of Mesopotamian Anti-Witchcraft Rituals*, 8/2, (Leiden-Boston: Brill, 2016): 408–418.

Namburbi metinlerinin dua ve ritüel olmak üzere iki temel bileşeni bulunmaktadır. Ritüeller *mašmaššu* tarafından veya kötü kehanetin sahibi tarafından gerçekleştirilmekteydi, fakat yine de *mašmaššu*'nun kontrolünde yürütülmekteydi. Bazı örneklerde *bārū* da bu rolde kaydedilmiştir.²¹ Ritüel talimatları kısa ve öz şekilde biçimselleştirilerek yazılmıştır. Bunlar birkaç eylemin tanımlandığı bölümlerden ayrıntılı ve karışık ritüellere kadar değişiklik gösterebilmektedir.²² Uğursuzluk işareti ev, kapı, bahçe gibi yerlerde görünmüşse ritüel oralarda yapılmaktaydı. Bunun haricinde ritüel için özel alanlar da kullanılmaktaydı. Bu yerler nehir ya da kanal kenarı veya bir evin çatısı olabilmekteydi. Ayrıca tecrit edilmiş ve ayak basılmamış bir yer de ritüel alanı olarak belirlenebilmekteydi.²³ Marduk-šakin-šumi tarafından Asur kralına gönderilen bir belgeden kendisinin *namburbi* ritüelini nehir kenarında gerçekleştirdiği, Urad-Ea'nın ise ritüeli sarayın çatısında gerçekleştireceği anlaşılır.²⁴

Namburbi ritüeli çok kısa olacağı gibi günlerce de sürebilmekteydi. Bu durum ritüelin içeriğine bağlıydı. Ritüel kıymetli metaller, taşlar, yiyecek-ıçecek sunumu ve heykelcik üretimi içeriyorsa, bu durum hazırlıkların günler almasına ve pahalı olmasına neden olmaktadır. Kehanet sahibinin, başına gelecek uğursuzluğun gerçekleşmesini önlemek için bunları yerine getirmesi gerekliydi.²⁵

Kötü ruh kovucu, ritüel için gerekli eşyaları hazırladıktan sonra bir sunak kurar ve ritüelde yer alan kişileri ve ritüel alanını arındırırdı. Ritüel alanı için sazdan kulübe yapılmakta veya un ile ritüel alanı çevrilerek dış dünya ile ritüel alanının bağı koparılmaktaydı. Arınma hem ritüelin gerçekleştirileceği mekân hem de kötü kehanetten etkilenen kişi için uygulanmaktaydı. Kişinin arınması, yıkanmak, saf su ile banyo yapmak, elbiselerini çıkararak temiz elbiseler giymek, tıraş olmak (st. 3-4), tütsü veya meşale ile tütsülenmek şeklinde gerçekleştirilebilmekteydi.²⁶

Ritüellerde genellikle tanrı Šamaš, Ea ve Asalluhi'ye yiyecek ve ıçecek sunumları yapılmaktaydı.²⁷ Bazı özel örnekler hariç sunulan malzemeler yiyecekler ve aromatiklerdir. Yiyecek sunumları genellikle ekme, çörek, bira, *mirsu* şekerlemesi (st.12), bal ve yağ ile bu gibi

²¹ *Namburbi* ritüellerinin uygulayıcıları hakkında ayrıntılı tartışma için bkz.: Richard Caplice, "Participants in the Namburbi Rituals, 42–6; Lenzi, "Namburbis", 37.

²² Lenzi, "Namburbis", 37.

²³ Caplice, *The Akkadian Namburbi Texts*, 9–10; Lenzi, "Namburbis", dn. 116.

²⁴ SAA 10 240: 16–19.

²⁵ Lenzi, "Namburbis", 37.

²⁶ Caplice, *The Akkadian Namburbi Texts*, 10.

²⁷ Sunumlarla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Maul, *Zukunftsbewältigung*, 48–59.

ürünlerdir. Nadiren de olsa koyun, keçi veya diğer hayvan etleri de sunulmaktaydı. Aromatikler ise esasen ardiç, sedir ve mürrüsafi idi. Bunlar tütsülükte yakılarak ritüel ortamı hoş kokularla kaplanırdı. Tütsülerin yemek ziyafeti sırasında da yakıldığı bilinmektedir.²⁸ Bu hazırlıklardan sonra ritüelde duanın okunmasına başlanmaktadır. Dua, tanrı veya tanrılara yakarma ve övgüyle başlar. Bu tanrılardan biri çoğunlukla adalet tanrısı Şamaş'tır. Bilgelik ve büyü tanrıları Ea ve Asalluḫi'ye de yakarılırdı ve onlardan yardım istenilmekteydi. Ayrıca Nāru ve İstar'ı da ritüellerde görmekteyiz.²⁹ Birkaç örnekte de aile ruhlarına da sunular yapılmıştır.³⁰ Burada yayımlanan belgede Şamaş ve Marduk ritüelin merkezindeki tanrılardır. Övgü ve yakarmadan sonra kötü kehanetin sebebi olan uğursuzluk ağıt ile ifade edilir. Metinde bu durum *ina lumun şēri* (yılanın uğursuzluğu) (st.1 ve 26) olarak kaydedilmiştir. *Namburbi* duası her zaman tanrı ya da tanrılardan yaklaşan kötülüğün uzaklaştırılması/defedilmesi ve ondan korunmayı istemekle ilgilidir. Dualar genellikle de kısa bir övgü ile bitirilir.³¹

Ritüel talimatları duada talep edilenlerin tamamlayıcısı niteliğindedir. Kötülüğü defetmek için birçok yöntem kullanılmaktaydı. Bunlardan biri “uğursuz ögenin tahribatı” şeklinde gerçekleştirilmekteydi. Anormal bir şekilde doğmuş herhangi bir hayvanın ya da insanın yavrusu kötü kehanet habercisi olarak değerlendirilmektedir. Bu sebeple bazı ritüeller gerçekleştirilip dualar yapıldıktan sonra kusurlu şekilde doğmuş hayvan ya da insan yavrusu nehre atılmakta ve kehanet sahibi evine dönmekteydi.³² Bir başka ritüelde ise “uğursuz mantarın” yok edilmesi ile karşılaşmaktadır. Bir evin kuzey duvarının dışında mantarın büyümesi, ev sahibinin ölmesi ve evinin dağılmasına işaret etmektedir. Bu amaçla ev sahibinden, kehanetten kurtulması için ilgin ağacından altı balta yapması ve bunlarla mantarları kazıyarak çıkartması istenmektedir.³³ Nergal-šarrāni tarafından Asur kralına yazılan bir belgede de Nabû tapınağının iç avlusunda ve ana deponun duvarında mantar ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Bu kötü kehaneti kovmak için dua ve ritüelin Adad-šumu-uşur tarafından yerine getirileceği

²⁸ Caplice, *The Akkadian Namburbi Texts*, 11.

²⁹ Lenzi, “Namburbis”, 39.

³⁰ Caplice, *The Akkadian Namburbi Texts*, 10–11.

³¹ Lenzi, “Namburbis”, s. 38.

³² Richard Caplice, “Namburbi Texts in the British Museum. I”, 125–130 (text 10); Caplice, *The Akkadian Namburbi Texts*, 16 (text 6).

³³ Richard Caplice, “Namburbi Texts in the British Museum. V”, *Orientalia NS* 42/2 (1971): 142 (text 48: 23'–40') Caplice, *The Akkadian Namburbi Texts*, 18–19 (text 9); Ritüel metnin Türkçe tercümesi için bkz.: Dilek, *Eski Mezopotamya Dini Ritüeller*, 179.

kaydedilir.³⁴ Kötü kehanete sebep olan işaretin imhasının maddi zarara neden olabileceği durumlarda, o nesnenin imhası yerine daha az zararlı kehanet engellenmeye çalışılmıştır. Örneğin bir kapıyı yok etmek yerine üzerine çeşitli hayvanlardan yapılan karışım sürülmüştür.³⁵ Bir diğer ritüelde karınca yuvası bulunan evdeki yuva tatlı kokulu yağ ile tıkatılmakta ve böylece hem kehanet önlenmekte hem de eve zarar vermekten kaçınılmaktaydı.³⁶ Kötü kehanete sebep olan objeye ulaşılamadığı ya da güvenlik açısından sıkıntı doğurduğu durumlarda ritüeller, yerine koyulan ya da onu temsil eden nesneyle gerçekleştirildi.³⁷ Kötü kehanete sebep olan köpeğe karşı gerçekleştirilen ritüelde kilden yapılmış köpek figürü kullanılmaktaydı.³⁸ Bazı durumlarda ise uğursuz öğeyle bağlantılı bir nesne ritüel için seçilebilmekteydi. Uğursuz keçiye karşı yapılan ritüelde keçi kılı kullanıldığı görülmektedir.³⁹ Bu ritüeller gerçekleştirilirken “benzetim” şeklinde uygulamalara da başvurulmuştur. Kötü ruh kovucudan tehdit altındaki mülke dokunması⁴⁰ ve eve daha az zarar verecek eylemler gerçekleştirmek için bir yabancı getirmesi istenmektedir. Eve getirilen yabancıya eline bir yay, demir ve bakır temrenli yedişer ok alması, beline bir demir hançer, bir demir balta bağlanması istenmektedir. Kötü kehanet sahibi adamın evine girip ok atması istenir. Ritüel benzer şekilde zararlı eylemlerle devam eder.⁴¹ Böylece, nispeten eve daha az zarar verici eylemler uygulanarak kötü kehanetin gerçekleşmesinin önüne geçileceği düşünülmekteydi.⁴²

Her *namburbi* ritüelinde *namburbi* duası gerekli değildi fakat ritüelin akışı içerisinde Şuilla duası, kült-materyal büyü duası veya *Kultmittelbeschwörungen* olarak adlandırılan dualar da gerekli olabilirdi. Bazı metinlerde ritüel talimatlarıyla dua birlikte kaydedilmiştir. Bu durum, uzun bir metnin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bazı metinlerde ise duanın birkaç satırı yazılmış, geri kalan kısmı kötü ruh kovucu tarafından

³⁴ SAA 13 71.

³⁵ Caplice, *Namburbi Texts in the British Museum*, V, 137–138 (text 47).

³⁶ Gurney ve Hulin, *Sultantepe Tablets II*, no. 242: r.19–23; Caplice, *The Akkadian Namburbi Texts*, 15 (text 4).

³⁷ Caplice, *The Akkadian Namburbi Texts*, 11.

³⁸ Richard Caplice, “Namburbi Texts in the British Museum. II”, *Orientalia NS* 36/1, (1967): 1–4 (text 12); 8–9 (text 13: 8’–9’); Caplice, *The Akkadian Namburbi Texts*, 16 (text 7).

³⁹ Richard Caplice, “Namburbi Texts in the British Museum II” 9–14 (text 14: 1’–2’).

⁴⁰ Richard Caplice, “Namburbi Texts in the British Museum. IV”, *Orientalia NS* 39/1 (1970): 142–47 (text 42: 6); Caplice, *The Akkadian Namburbi Texts*, 21 (text 13).

⁴¹ Richard Caplice, “Namburbi Texts in the British Museum. IV”, 142–7 (text 42: 7–10); Caplice, *The Akkadian Namburbi Texts*, 21 (text 13).

⁴² Caplice, *The Akkadian Namburbi Texts*, 11.

ritüel esnasında ezbere ya da bir tablete bakarak okunmuş olmalıydı.⁴³ Bütün dua ve ritüellerin amacı kişiyi kesin bir şekilde kötülükten uzaklaştırmak ve dünyevi hayata döndürmektir. Kişi ritüel alanını terk ettiğinde, genellikle ona geriye dönüp bakmaması, geldiği yoldan farklı bir yol kullanarak geriye dönmesi emredilirdi. Böylece kendisi için tehlike arz eden kötü kehanetin tekrar etmemesi için önlem alınmaktaydı.⁴⁴ Uğursuz köpeğe karşı gerçekleştirilen ritüelde kehanet sahibi duayı üç kez ezbere söyledikten sonra köpek figürünü nehre atar ve arkasına bakmaz. Adam bir meyhaneye girecek ve böylece uğursuzluk yok olacaktır.⁴⁵ Ritüel sonrası günlerde ritüel sahibinden koruyucu nişanlar giymesi istenmektedir. Burada işlediğimiz belgede de kişiden 7 taş ve madeni boynuna asması istenir (st. 41–43). Taşlarla ve çeşitli madenlerle ilgili düzenlenmiş uzun bir belgede hangilerinin nelere karşı kullanılacağı belirtilmiştir.⁴⁶

3. AMM 119.1.09+36.28.07

Tamamı 44 satırdan oluşan belgenin önyüzü 2, arkayüzü 3 yatay bölüme ayrılmıştır. Oldukça kırık durumdaki önyüzde tamamen korunmuş tek bir satır bile bulunmaz. Arka yüz bütün olarak korunmasına rağmen tabletin orta kısmındaki birçok işaret silinmiştir. Önyüz uğursuzluğun sebebini belirten ifadeyle başlamış ve “uygun bir günde” arındırma ritüelin gerçekleştirilmesi için yapılan uygulamalar kaydedilmiştir. Arka yüz tanrı Şamaş ve Marduk’a övgüyle başlamaktadır. Tablet buradan sonra uğursuzluğun kötü kehanet sahibinden uzaklaşmasıyla ilgili duaları içermekte, en son bölüm ise bazı taş ve madenlerin kaydedildiği liste ile sonlanmaktadır. Tabletın boyutları 12.3x7.5x2.3 cm'dir.

⁴³ Lenzi, “Namburbis”, 38.

⁴⁴ Caplice, *The Akkadian Namburbi Texts*, 12.

⁴⁵ Richard Caplice, “Namburbi Texts in the British Museum. II”, 1–8 (text 12: r. 19–21); Caplice, *The Akkadian Namburbi Texts*, 17 (text 7).

⁴⁶ Maul, *Zukunftsbewältigung*, 108–113.

Transliterasyon

Önyüz

1. NAM.´BÚR´.B[I HUL MUŠ šá ina ^{it}i]BÁR LÚ IGI-ru
2. ina UD ŠE.GA [liqteddiš] ina É li-šib
3. ana ^dMES li-[x-x SA]G.DU-su li-ḫar-ra
4. TE.MEŠ-šú ú-ga[l-lab SÍ]K-su ana ^{du}LA.ḪA.AN SÁḪAR
5. ´ta-kam-mis-ma ZÌ´.MAD.GÁ ana UGU DUB-aq
6. ana ÍD ŠUB-di še-gu-ú UD.3.KAM i-[š]á-´si´
7. ina šal´-ši UD-me SAG.DU-su [x x (x)]´a´´
8. GUB[?] ma-ḫar-ma TÚG-s[u i-šá-ḫaṭ-m]a
9. ina KÁ[?] AŠ ana ^dM[ES
10. ^dMES li-[
11. ŠUKU-su ana ^dUTU [
12. NINDA.Ì.DÉ.A LÁL´ [Ì.NUN.NA GAR-an]
13. NÍG.NA [šim]LI GAR-an
14. ^{du}L[A[?].ḪA.AN
15. 2 ^{du}[g
16. SA₅-[ma GAR-an
17. pa-šú ´x´[
18. ina EG[IR KEŠDA
19. ana ^dU[TU

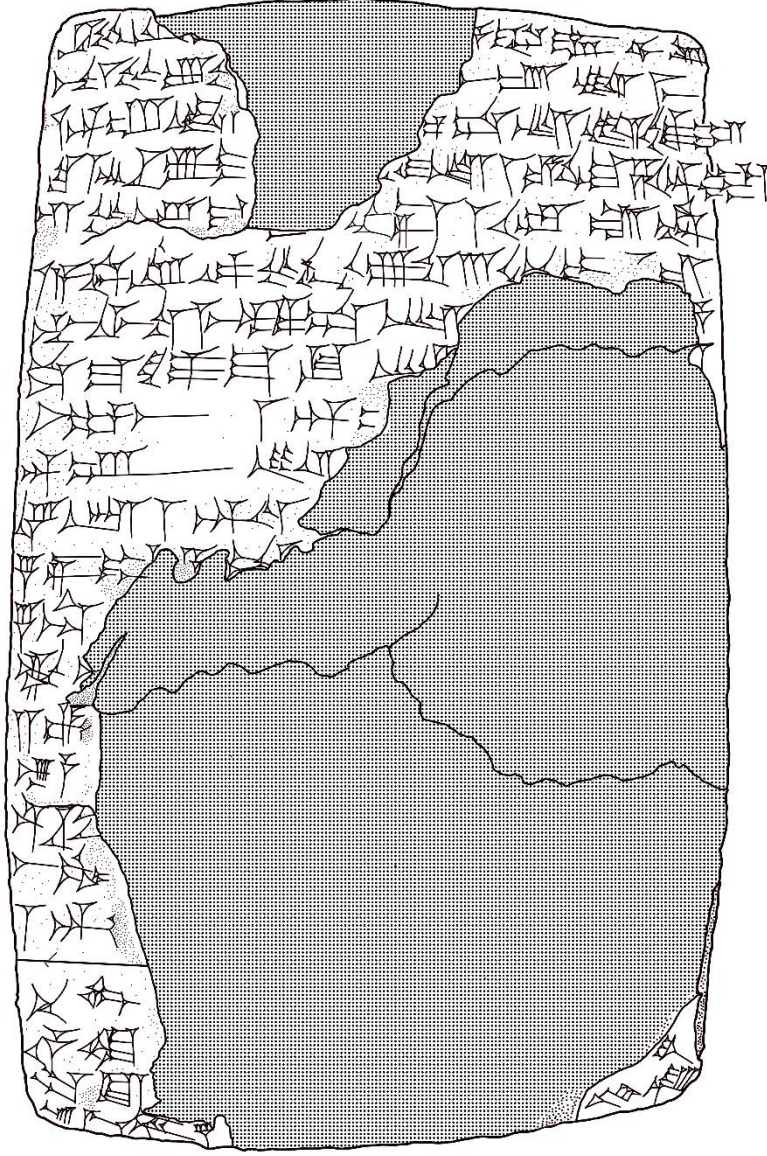
-
20. be-´lu₄´ [
  21. ZÁLAG K[I
  22. ap-lu [gašru ilittu Eri]-du₁₀
  23. ABGAL kiš-šá-[tú] át-ta

Arkayüz

24. ^dUTU u ^dAMAR.UTU ana di-ni-ia₅ qu-la-nim-ma
25. ina di-ni-ku-nu mi-šá-ru-ta lul-lik
26. ina HUL MUŠ šá ina ^{it}i]BÁR ul-tu UD.1.KAM EN UD.30.KAM
IGI-ru
27. HUL-šú a-a TE-a a-a DIM₄-qa a-a i-ku-na
28. a-a KUR-an-ni li-bir ÍD
29. li-bal-´kit KUR´-a li-si ´šar₅´ 1 DANNA ina SU.MU
30. ´GIM´ [qutri l]i-tel-li AN-e

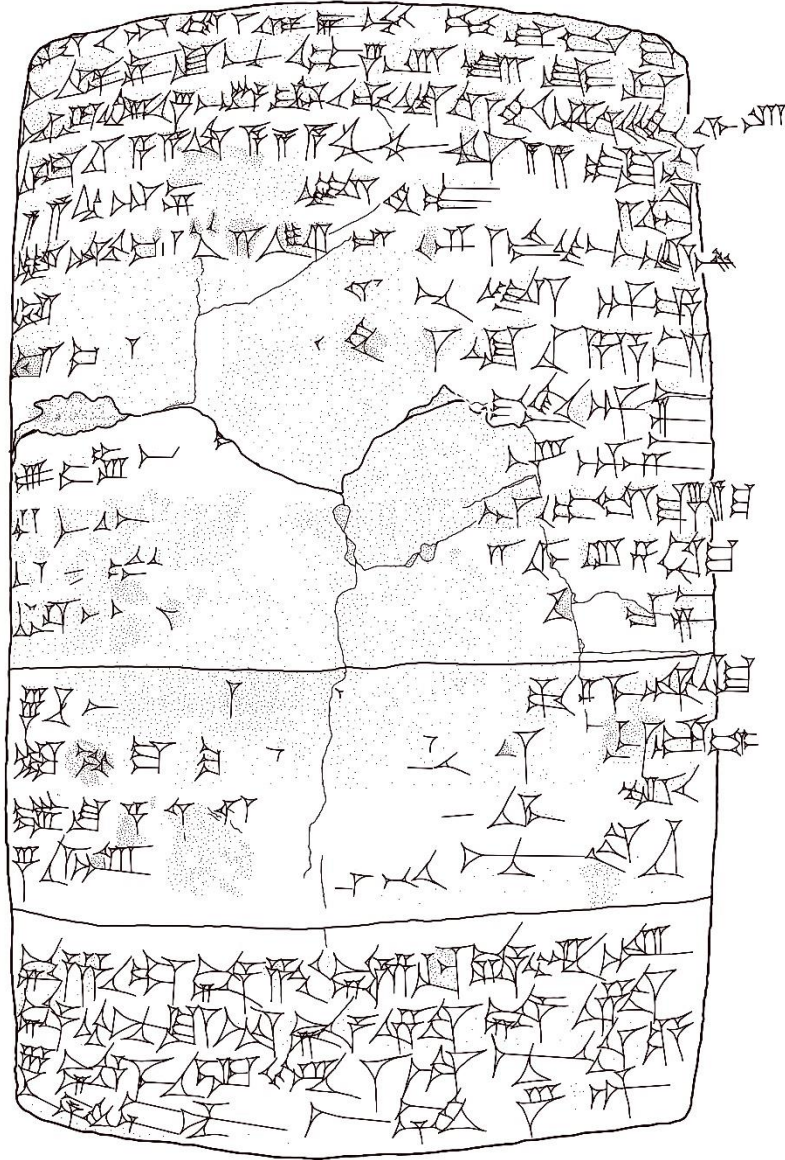
31. GIM^{gi}[šŠINIG Z]I-^ʿhi^ʿ ana KI-šú a-a GUR
 32. [ina zumrīya lissīma bīnu li]-lil-an-ni
 33. ^ʿIN.NU^ʿ.U[š lip]-šur-an-ni
 34. ^ʿKI-tu⁴ l[ip-dan-ni li-di-n]a mé-lam-ma-šá-a¹-ma
 35. ^ʿḪUL lit-bal^ʿ [Šamaš u Marduk ia]-^ʿa^ʿ-ši ru-ša-nim-ma
 36. ḪUL ^ʿx x^ʿ [...] ^ʿšuk-na^ʿ-ni
-
37. 7-šú D[UG₄.GA-m]a [... KAŠ.SA]G u ^ʿA^ʿ.MEŠ BAL-qi
 38. KEŠDA DU₈-ma m[a-l]a [libbašu DAB]-^ʿti-šú^ʿ DUG₄.DUG₄-ub
 39. LÚ ^ʿšu-a-tú^ʿ [...] Ḫ[UL] MUŠ
 40. šá IGI-ru [x] ^ʿx x NU TE-šú^ʿ
-
41. ^{na4}GUG ^{na4}ZA.GÌN ^{na4}NÍR ^{na4}MUŠ.GÍR
 42. ^{na4}KUR-nu DAB.BA ^{na4}KÙ.BABBAR ^{na4}KÙ.SI₂₂¹
 43. 7 NA₄.ME ḪUL MUŠ ana NA NU TE-e
 44. ina DUR GADA ina GÚ GAR-an

Önyüz

Kopya: Tolga Pelvanoğlu – Faruk Akyüz

Arkayüz

Tercüme

Önyüz

1. Nisan ayında adamın gördüğü yılanın uğursuzluğunun kovulması.
  2. Uygun bir günde [o kendini arındırsın]. Evde otursun.
  3. Marduk için [...] yapsın, o kafasını *yarsın/çizsin*.
  4. O kendi yanaklarını tıraş edecek, onun kıllarını gözenekli kilden yapılmış *laḥannu* kabında
  5. topla ve *maṣḥatu* ununu üzerine serp.
  6. Nehre fırlat. Üçüncü gün ağıt yakacak.
  7. Üçüncü günde onun başı [
  8. *dur, al* ve o elbisesini [çıkarcak] ve
  9. *kapıda verecek*. Tanrı Mar[duk] için [
  10. Marduk ... yapsın [
  11. Šamaš'a onun yiyecek takdimini [
  12. Hurma şerbeti ve [tereyağından] (yapılan) *mirsu* şekerlemesi [koy].
  13. [Ardıç] tütsüsü [yerleştir.
  14. *laḥannu* kabı [
  15. 2 kap [
  16. doldur [ve koy.
  17. onun ağızını [
  18. [ritüel düzenlemesinin] ark[ası]ndan [
  19. Šamaš'a [
-
20. Efen[di
  21. Yeryüzünün ışığı [
  22. Güçlü oğul, [Eri]du'[nun evladı]
  23. sen evren[in] bilgesisin.

Arkayüz

24. Šamaš ve Marduk benim davamda bana dikkat ediniz,
25. Sizin yargılamanızda adaleti bulayım.
26. Nisan ayının 1. gününden 30. gününe kadar görülen yılanın uğursuzluğunda,
27. onun uğursuzluğu bana yaklaşmasın, bana baskı yapmasın, yakınımaya gelmesin
28. beni ele geçirmesin, nehri geçsin,
29. dağı aşsın, bedenimden 3600 mil uzakta olsun.
30. Duman gibi gökyüzüne yükselsin.
31. Sökülmüş ılgın ağacı gibi yerine dönmesin.
32. Bedenimden uzaklaşsın ve ılgın beni temizlesin.

33. *Maštakal* bitkisi beni kurtarsın.
 34. Yeryüzü beni bağışlasın ve korkunç parıltısını versin ve
 35. uğursuzluğu götürsün. [Şamaş ve Marduk] bana yardıma gel/koş.
 36. uğursuzluğu ... benim için hazırla.
-
37. 7 kez söyle v[e ... iyi kali]te bira ve suyu dök.
 38. Sunum/ritüel hazırlıklarımı kaldır. [Kalbini tut]an/sıkıştıran şeyleri söyle.
 39. o adam ... ⁴⁰görülen yılanın uğursuzluğu
 40. ... ona yaklaşmayacak
-
- 41 akik, lacivert taşı, çizgili akik/kan taşı[?], yılan taşı
 42 mıknaş taşı, gümüş, altın.
 43 (bu) 7 taşı, yılanın uğursuzluğu adama yaklaşmasın (diye)
 44. keten ipliğine (geçirilmiş şekilde) onun boynuna as.

Açıklamalar:

Mezopotamya geleneğinde çok yaygın olarak karşılaşılan ve çeşitli türlerde karşımıza çıkan *namburbi* ritüellerinin yeni bir örneği olarak burada neşredilen belgenin bazı kısımları, diğer belgelerle paralellik gösterse de bütünüyle bir dublikatı mevcut değildir. Bu sebeple tabletin kırık/kayıp kısımlarının tamamlanması sağlıklı olmayacaktır. Bu aşamada aşağıda gerekli açıklamalar ve bazı kısımların tamamlanmasıyla ilgili benzer örnekler verilmiştir.

1: Nisan ayında görülen yılanın kötü kehanete sebep olması birçok belgede kaydedilmiştir. Bunlardan bir *namburbi* kataloğunda ilk sırada bu ritüel yer alır (Maul, 1994: 192–193). Katalog dışında, ritüellerin kaydedildiği diğer metinler için ise bkz.: Maul, 1994: 291–295.

2: *ina* UD ŞE.GA (= *ina ūmī mitgāri*) devamında *qadāšu* (=arınmak) fiilinin çekimleri sıklıkla görülür. Bu kısmın sonraki satırlara uygun olarak prekatif olarak okunması uygundur. Uygun bir günle ilgili Asur belgelerine yansıyan bir ifadede kralın Nabû-nādin-şumi'ye, “(ritüeli) yarın uygula, bugün uygun değil” denilmektedir. Nabû-nādin-şumi ise ritüeli 25. gün hazırlayıp 26. gün yerine getireceklerini ifade eder (SAA 10 278: 6–11).

3-4: *qaqqassu liħarra lētātu ugallab* ifadesi Nisan ayında görülen yılanın uğursuzluğuna karşı yapılması gereken ritüelin bir parçası olarak kaydedilmiştir. Maul, 1994: 293 (st. 3'–4') (SAG.DU *ú-ħar-ra-ár* TE.MEŠ-*šú ú-gal-lab*); (st. 6'–7') (SAG.DU-*su ú-ħar-ra-ár* TE.MEŠ-*šú ú-gal-lab*);

(st. 12') (SAG.DU-*su ú-har-ra-ar* TE.MEŠ-šú *ú-gal-lab*). *ḫarāru* fiiliyle ilgili bkz.: CAD H, 107.

5: ZĪ.MAD.GÁ (=maṣḫatu) bir tür un. *maṣḫatu tasarraḡ/tanaddi* (unu serpmek/dökmek) *namburbi* ritüeline ait metinlerde *maṣḫatu* unu birkaç örnekte kaydedilmiştir. Bkz.: Maul, 1994: 137 (st. 112); 140 (st. 145 A,F,J); 205 (st. 5); 395 (st. 15'' A,B,C,G); Matuszak, 2012: 143 (BM 42273), (st. r.3'). Farklı ritüellere ait metinlerde benzer ifadelerle sıkça karşılaşılmaktadır.

6: *šigû šasû*: ağıt yakmak bkz.: CAD Š/2 152c.

8. *šubassu išaḫḫaṭ* şeklinde tamamlanması birçok *namburbi* metninde geçen benzer ifadeler sebebiyle uygun görülmüştür. Bkz.: Maul 1994: 230 (st. 7'); 265 (st. 6'); 274 (st. 43'); 331(st. r.5'); 360 (st. 69); 447 (st. 26); 489 (st. 73).

13: ^{šim}LI (=burāšu): *burāšu*-ardıcı; bir tür ardıcı, muhtemelen Fenike ardıcı olmalıdır (Abusch–Schwemer, 2016: 509).

20–21: Maul (1994: 305 dn. 12) paralel satırları içeren K 3365: 1–2 numaralı satırların Güneş tanrısına bir çağrı içeriyor olabileceğini belirtir. K 3365 yazılırken, katibin kullandığı şablon metinde ilgili satırların silinmiş olduğu kayıtlıdır. Marqasi'den ele geçen bu belge Maul'un öngörüsünü desteklemekte ve silik kısımlar için kısmen yeni ifadeler sağlamaktadır.

22–24: Paralel ifadeleri K 3365: 2'de görmekteyiz. Bu metnin yayınlarında 2. satırda *x-lu* (Maul 1994: 305 (st. 1–4)) ya da [*b*]e-*lu* (Caplice, 1965: 118) şeklinde verilen kısmın *ap-lu* (evlat) olarak okunması gerektiği burada ele aldığımız belgeden tespit edilmektedir.

23. *apkal kiššatu* ifadesinin isim tamlaması olması nedeniyle genitif bitmesi beklenirken, paralel metinde (K 3365 2) nominatif olarak kaydedilmiştir. Bu sebeple biz de burada aynı şekilde tamamlamayı uygun gördük. Bu yazılışın sebebi ritüel metinde verilmek istenen şiirsel söylemdir

24. Bu belgede geçen “Šamaš ve Marduk beni davamda dikkatli ol senin yargılamanda adaleti bulayım” ifadesi birkaç *namburbi* metninde ve birkaç başka ritüelde sadece Güneş tanrısı Šamaš'a veya Ay tanrısı Sîn'in kızına (*mārat Sîn*) söylenmektedir:

Šamaš ana d[īnīya] qūlam-ma ina dīnīka mīš[arūta lullik] (Abusch–Schwemer, 2016: 7.25: 13).

mārat Sîn ana dīnīya qūlī-ma ana dānīki išarūtu lulli[k] ana dīnīya išarūtu li[zzīz] (Abusch–Schwemer, 2011: 8.6.2: 6).

27–35: Bu satırlar, Nisan ayında doğacak bir çocuğun sebep olacağı kehanete karşı yapılan bir *namburbi* ritüel metnindeki satırlarla (Maul, 1994: 401–406 (st. 24–30)) paraleldir. Silik kısımlar bu kapsamda tamamlanmıştır. Sadece s. 11'in *KI-tu₄ lip*-[*dan* ya da *limhuranni*] şeklinde alternatifi aynı satırlar içinde bulunabilir. *iaši rušanimma* öncesi silik kısmı ilk satırlarda kaydedilen tanrı isimleriyle tamamlamak mümkündür. Paralel yerlerde metnin ilk kısımlarında kaydedilen tanrı isimlerini bu ifadenin öncesinde görmekteyiz (Maul 1994: 287–288 (st. 5' ve 23'); 401–405 (st. 15 ve 33)).

33: *maštakal*, (^aIN.NU.UŠ): arıtıcı ilaç, muhtemelen sabunotu/çöven otu/helvacı çiçeği olarak da bilinen bitki ile eşleştirilmektedir. Bkz.: Maul, 1994: 65; Abusch–Schwemer, 2016: 512.

41-44: Bir belgede (80-7-19 88 (bab.)) bahsi geçen taş ve madenlerden bir fazlası yazılmış ve toplam 8 taş ifadesi kaydedilmiştir. 8. taşın ismi satır kırık olduğu için tespit edilememiştir. BAM III n318: st. 32–36'da bu taş isimleriyle karşılaşılr (Maul, 1994: 291–292). Farklı bir belgenin sonunda kaydedilen ve Nisan ayında görülen yılanı karşı yapılan *namburbi* ritüelinde 12 farklı maden ve taş ismi kaydedilmiştir (Maul 1994: 191–192; Schwemer, 2013: 193–194, 198–199).

Maul, 1994: 108–109 (st. 23–25) ile paraleldir. Taş isimlerinin listelendiği belgede yılanın uğursuzluğuna karşı bu taş ve madenlerin boyna asılması söylenmektedir. Bizim işlediğimiz belgede son taş ismi kâtip tarafından yanlış yazılmıştır. Kötü kehaneti önlemek amacıyla burada kullanılan 7 taşın evrensel profilaksi (hastalıktan koruyan) (*Universalprophylaxe*) içerisinde olduğu Schuster-Brandis (2008, Kette 193) tarafından ifade edilmiştir.

samtu (^{na4}GUG): akik; genel olarak akik anlamında kullanılmışsa da kırmızı bir taş olarak, genel bir tanımın daha doğru olacağı ileri sürülmektedir. Bkz.: Schuster-Brandis, 2008: Kette 413.

uqnû (^{na4}ZA.GİN): “lapis lazuli” (lacivert taşı): genellikle lapis lazuli olarak kabul edilse de bütün mavi ve maviye çalan renkler için *uqnû* kelimesinin kullanıldığı başka dönem metinlerinden de tespit edilmiştir. Bkz.: Schuster-Brandis, 2008: Kette 453.

hulālu (^{na4}NİR): “*hulālu*-taşı”; siyah ve beyaz çizgili/damarlı yarı değerli bir taştır. (Banded agate?/çizgili akik?); bkz.: Schuster-Brandis, 2008: Kette 436.

muşşaru (^{na4}MUŞ.GİR): karnelyan oniks (Sardonyx) (kırmızı akik?); kırmızı (kahverengi) ve beyaz damarlı bir taştır. *hulālu* taşının bir türü olduğu ileri sürülmektedir. Bkz.: Schuster-Brandis, 2008: Kette 433.

šadânu šabitu (^{na4}KUR-*nu* DAB.BA): mıknatıs taşı (magnetit/manyetit taşı); gerçeğin taşı olarak adlandırılmakta ve kırmızı benekli siyah taş olarak tanımlanmaktadır. Bkz.: Schuster-Brandis, 2008: Kette 425.

kaspu (^{na4}KÜ.BABBAR): gümüş; amulet zincirlerinde, altın bakır ya da demir gibi metaller ve gümüş incilerin kullanımı oldukça yaygındır. Sıklıkla bu metallerde gümüş çoğu zaman altınla beraber (gümüş-altın sırasıyla) kullanılır. Anu ile gümüş, Enlil ile Altın bakır ile Ea eşitlenir, bkz.: Schuster-Brandis, 2008: Kette 423.

hurāšu (^{na4}KÜ.SI₂₂): altın; NA₄ determinatifiyle altın boncuk ya da belki de görünümü altına benzeyen bir tür taş boncuk (Abusch–Schwemer, 2016: 511).

KAYNAKÇA

- Abusch, Tzvi, “The Witch’s Messages Witchcraft, Omens, and Voodoo-Death in Ancient Mesopotamia”, ed. R. J. van der Spek, *Studies in Ancient Near Eastern World View and Society, Presented to Marten Stol on the Occasion of His 65th Birthday, 10 November 2005, and His Retirement from the Vrije Universiteit Amsterdam*, Bethesda, Maryland, 2008.
- Akyüz, Faruk, “Anadolu’dan, 2018-2020 Arası Yayınlanan ve Yayım Aşamasında olan Yeni Asurca Tabletler”, *Türk Eskiçağ Enstitüsü Haberler* 45 (2019–2020): 30–33.
- Caplice, Richard, “The Akkadian Text Genre Namburbi”, Doktora Tezi, University of Chicago, 1963.
- Caplice, Richard, “Namburbi Texts in the British Museum. I”, *Orientalia NS* 34 (1965): 101–131
- Caplice, Richard, “Texts in the British Museum II”, *Orientalia NS* 36/1 (1967): 1–38.
- Caplice, Richard, “Participants in the Namburbi Rituals”, *The Catholic Biblical Quarterly* 29, (1967): 346–352.
- Caplice, Richard, “Namburbi Texts in the British Museum. V”, *Orientalia NS* 42/2, (1971): 133–183.
- Caplice, Richard, *The Akkadian Namburbi Texts: An Introduction*. (SANE 1/1) Los Angeles: Undena Publication, 1974.
- Caplice, Richard, “An Apotropaion Fungus”, *Journal of Near Eastern Studies* 33/3, (1974): 345–349.
- Dilek, Yeşim, *Eski Mezopotamya Dini Ritüeller ve Kullanılan Objeler*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2019.
- Goetze, Albrecht, “Cuneiform Inscriptions from Tarsus,” *Journal of the American Oriental Society* 59, (1939): 1–16.
- Gurney, Oliver Robert ve Finkelstein, Jacop. *Sultantepe Tablets I*, London: British Institute of Archaeology at Ankara 1957.
- Gurney, Oliver Robert ve Hulin, Peter, *Sultantepe Tablets II*, London: British Institute of Archaeology at Ankara 1964.
- Günbattı, Cahit – Çeçen, Salih – Gökçek, L. Gürkan – Akyüz, Faruk, *Kahramanaraş’ta Bulunmuş Yeni Asurca Tabletler*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2020.
- Læssøe, Jørgen, “A Prayer to Ea, Shamash, and Marduk, from Hama”, *Iraq* 18, (1956): 60–67.
- Koch, U. Susanne, “Three Strikes and You’re Out! A View on Cognitive Theory and the First-Millennium Extispicy Ritual”, ed. Amar Annus *Divination and Interpretation of Signs in the Ancient World*, Chicago, 2010: 43–60,

- Lenzi, Alan, “Namburbis”, ed. A. Lenzi, *Reading Akkadian Prayers and Hymns: An Introduction Society*, Atlanta, 2011: 36–40.
- Matuszak, Jana, “A New Version of the Babylonian Ritual Against the Evil Portended by a Lightning Strike (BM 42273)”, *Die Welt des Orients* 42, (2012): 135–152.
- Mayer, Werner R. “Ein neues Königsritual gegen feindliche Bedrohung”, *Orientalia NS* 57, (1988): 145–164.
- Maul, M. Stefan, *Zukunftsbewältigung. Eine Untersuchung altorientalischen Denkens anhand der babylonisch-assyrischen Löserituale (Namburbi)* (BaF 18) Mainz am Rhein: Verlag Philipp von Zabern, 1994.
- Schuster-Brandis, Anais, *Steine als Schutz- und Heilmittel : Untersuchung zu ihrer Verwendung in der Beschwörungskunst Mesopotamiens im 1. Jt. v. Chr.*, (AOAT 46), Münster: Ugarit-Verlag, 2008.
- Schwemer, Daniel, “Witchcraft and War: The Ritual Fragment Ki 1904-10-9, 18 (BM 98989)”, *Iraq* LXIX (2007): 29–41.
- Schwemer, Daniel, “Prescription and Rituals for Happiness, Success, and Divine Favor: The Compilation A 522 (BAM 318)”, *Journal of Cuneiform Studies* 65, (2013): 181–200.
- Veldhuis, Niek, “On Interpreting Mesopotamian Namburbi Rituals”, *Archiv für Orientforschung* Bd. 42/43 (1995): 145–154.

KISALTMALAR

- KAL 4 Stefan M. Maul – Rita Strauß, *Ritualbeschreibungen und Gebete I. Keilschrifttexte aus Assur literarischen Inhalts 4* (WVDOG 133), Wiesbaden, 2011.
- SAA 7 Fales, Frederick Mario – Postgate, John Nicholas, *Imperial Administrative Records, Part I: Palace Administration*, (SAA 7). Helsinki, 1992.
- SAA 8 Hunger, Hermann, *Astrological Reports to Assyrian Kings*, (SAA 8). Helsinki, 1992.
- SAA 10 Parpola, Simo, *Letters from Assyrian and Babylonian Scholars*, (SAA 10), Helsinki, 1993.
- SAA 13 Cole, Steven. W. – Machinist, Peter, *Letters from Assyrian and Babylonian Priests to Kings Esarhaddon and Assurbanipal*, (SAA 13). Helsinki, 1998.